

Zinātniskās elektroniskās publikācijas un autortiesības

Autortiesības un

- publicēšanās zinātniskajā žurnālā
- brīvpieejas rakstu publicēšana Open Access žurnālā
- publicēto rakstu ievietošana Open Access repositārijā

AUTORTIESĪBAS

• Autortiesības pieder autoram, tiklīdz darbs ir radīts... neatkarīgi no darba uzdevuma un vērtības, izpausmes formas vai veida. (Autortiesību likums)

• Autors var nodot sava darba autortiesības citai juridiskai vai fiziskai personai, noslēdzot licences līgumu.

• Autortiesības ir tiesību kopums, un noslēdzot licences līgumu, autoram vajadzētu būt izvēlei, kādas tiesības nodot izdevējam (piemēram, darba komerciāla izdošana), kādas paturēt sev.

SABALANSĒTA PIEEJA AUTORTIESĪBU PĀRVALDĪBAI

Autors:

- izvēlas, kādas tiesības paturēt
- drīkst izmantot un attīstīt darbu bez ierobežojumiem, iekļaut publicētā darba daļas turpmākajos rakstos
- drīkst paplašināt piekļuvi darbam izglītības un pētniecības mērķiem, pavairot un izplatīt darba kopijas studentiem vai kolēģiem
- drīkst ievietot darbu savā timeklā vietnē vai deponēt Open Access repositārijā

Izdevējs

- iegūst tiesības darbu publicēt un izplatīt, saņemot par to finansiālu atlīdzību
- var pieprasīt, ka citējot žurnāls tiek norādīts kā pirmā publicēšanas vieta
- drīkst pārveidot darbu citā formātā, iekļaut to izdevumu kolekcijās

RAKSTA IESNIEGŠANA ŽURNĀLĀ UN AUTORTIESĪBAS

Vairumā gadījumu autors nodod autortiesības izdevējam, kas sniedz tam pilnas raksta izmantošanas kontroles iespējas. Ja autors pēc raksta publicēšanas vēlas rakstu izmantot, pavairot vai nodot izmantošanai brīvpieejā, tam jālūdz atļauja izdevējam.

BET - parakstot licences līgumu, autors var nodot izdevējam tikai tiesības darbu publicēt, paturot sev tiesības arhivēt rakstu Open Access repositārijā u.c.

Izdevēja piedāvātā līguma modificēšanai autors var izmantot vairākus, jau izstrādātus līguma pielikumus un licences, kas satur autoram nozīmīgākos autortiesību aspektus, ko vēlams paturēt, piemēram, SPARC Author Addendum, Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/> u.c.).

IETEIKUMI

Jāpievērš uzmanību autortiesību noteikumiem, jācenšas saglabāt pēc iespējas vairāk tiesību sava darba autortiesību pārvaldīšanā.

Parakstot līgumu ar izdevniecību, jāpievērš uzmanība, kādas tiesības tiek nodotas izdevējam.

RAKSTA IESNIEGŠANA OPEN ACCESS ŽURNĀLĀ UN AUTORTIESĪBAS

Publicējot rakstu Open Access žurnālā, autors var paturēt autortiesības vai arī tās nodot izdevējam. Jebkurā gadījumā autortiesību īpašnieks piekrist nodot darbu brīvpieejā.

PUBLICĒTO RAKSTU IEVIETOŠANA INSTITUCIONĀLAJĀ VAI NOZARU REPOZITĀRIJĀ UN AUTORTIESĪBAS

Ja autors vēlas arhivēt iepriekš publicētu rakstu repositārijā, jāuzzina izdevēja nostādnes par rakstu pašarhivēšanu autora timeklā vietnē vai Open Access repositārijā (var izmantot datubāzi SHERPA/ROMEO). Aptuveni 60 % izdevniecību atļauj autoriem pašarhivēt rakstus ar dažādiem nosacījumiem – pielietojot embargo periodu, atļaujot arhivēt noteiktu raksta versiju utt.

Pirms arhivēšanas jāiepazīstas ar parakstīto autortiesību līguma licenci

JŪS VĒLATIES PUBLICĒTIES PRESTIŽĀ ŽURNĀLĀ UN VIENLAIKUS NODROŠINĀT RAKSTAM VISPLAŠĀKO IZPLATĪBU?

1. noskaidrojiet vai izdevniecība pieļauj raksta pašarhivēšanu institucionālajā repositārijā (izmantojiet datubāzi RoMEO), kādi ir pašarhivēšanas nosacījumi.
2. ievietojiet savu rakstu Jūsu institūcijas vai nozaru repositārijā.

NODERĪGAS SAITES

Informācija par Open Access – apkopota informācija par Open Access kustības pamatnostādnēm **Directory of Open Access Journals (DOAJ)** - apkopo informāciju par Open Access žurnāliem un piedāvā meklēšanas un brīvas piekļuves iespējas zinātnisko žurnālu rakstu pilnajiem tekstiem dažādās zinātņu jomās un valodās.

Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR) - apkopo detalizētu informāciju par Open Access repositārijiem, nodrošina meklēšanas iespējas visos repositārijos vienlaicīgi un katrā repositārijā atsevišķi. **Registry of Open Access Repositories (ROAR)** - apkopo informāciju par Open Access repositārijiem visā pasaulē

SHERPA/ROMEO - piedāvā informāciju par izdevēju politiku un nostādnēm autortiesību jomā. **Latvijas Universitātes e-resursu repositārijs** - apkopotas un publiski pieejamas Latvijas Universitātes mācībspēku un pētnieku publikācijas - raksti, promocijas darbi un to kopsavilkumi, konferenču materiāli, ziņojumi, pētījumu un projektu atskaite un citi elektroniskie dokumenti.

EIROPAS KOMISIJAS OPEN ACCESS POLITIKA UN AUTORTIESĪBAS

EK atbalsta arvien plašāku pētniecības rezultātu piekļuvi brīvpieejā, izvirzot prasību EK finansēto pētniecības projektu ietvaros izstrādātās publikācijas nodot brīvpieejā. EK 7. ietvara programmas projekts OpenAIRE nodrošina infrastruktūras izveidi un atbalstu pētniekiem EK nostādņu izpildē. LU Bibliotēka ir projekta pārstāve Latvijā - OpenAIRE Informācijas un atbalsta punkts un nacionālais Open Access informācijas centrs.

KONTAKTINFORMĀCIJA

Latvijas Universitātes Bibliotēka
Kontaktinformācija:
Iveta Gudakovska
Direktore
LU Bibliotēka
e-pasts: iveta.gudakovska@lu.lv

Sandra Ranka
Galvenā bibliotekāre
Informācijas un bibliogrāfijas nodaļa
LU Bibliotēka
e-pasts: sandra.ranka@lu.lv